

Wacht maar tot ik dood ben...

Voor iedereen die slim en zinvol wil nalaten

EERDER VERSCHENEN VAN IRIS BRIK

Advocaat van de duivel (2015)

In 7 stappen naar een rijk leven (2018)

Grip op je geld en je leven (2019)

WACHT MAAR TOT IK DOOD BEN

Voor iedereen die slim en zinvol wil nalaten

Voor Marcel

*Omdat hij wist dat ik het toch niet kon laten een boek te schrijven
en mij wederom heeft gesteund dit te realiseren.*

VOORDAT JE GAAT LEZEN...

Alle personen en situaties die in dit boek worden beschreven, zijn illustratief. Ze zijn een weergave van mijn persoonlijke ervaringen als *estate planner* en (levens)executeur. Natuurlijk wil ik de privacy van mijn relaties en cliënten waarborgen, dus de cases zijn levensecht, maar ze hebben zich in werkelijkheid niet zo voorgedaan als ik ze heb geformuleerd. De namen van personen zijn gefingeerd.

In dit boek heb ik ervoor gekozen zoveel mogelijk in de 'jij-vorm' en in spreektaal te communiceren. In mijn praktijk merk ik dat cliënten vaak opkijken tegen professionals in de advieswereld, die houding wordt nog eens versterkt door het vakjargon waarin zij spreken.

Verder druk ik mij voor de eenvoud uit in de 'hij-vorm', het is minder prettig lezen als ik steeds 'hij en/of zij' moet schrijven. Als ik het over 'hij' heb, bedoel ik daar uiteraard zowel mannen als vrouwen mee. Wanneer ik spreek over het huwelijk of huwelijkse voorwaarden, geldt dit ook voor het geregistreerd partnerschap of de partnerschapsvoorwaarden.

Tot slot. De bedragen, getallen, percentages en berekeningen in dit boek zijn gebaseerd op de cijfers van 2023. Check voor de actuele gegevens de website van de betreffende instantie of regeling.

Inhoud

Voorwoord	11	
Als je nog springlevend bent	15	
Deel 1	Wacht maar tot ik dood ben	
	Wat je zelf nog kunt regelen	21
	Bezint eer gij begint...	23
	Wat zijn je motieven om je nalatenschap te regelen?	25
	In een paar stappen je nalatenschap goed geregeld	28
Stap 1	Jouw basis voor een leuk leven	30
	Het maken van een scenarioberekening als eerste huiswerk	30
Stap 2	Samen zullen we alles delen	36
	Toch maar finaal afrekenen?	38
	Liever je huwelijkse voorwaarden opheffen?	39
	Anders altijd nog periodiek verrekenen	42
Stap 3	Je testament onder de loep	44
	Wat betaal je aan erfbelasting?	45
	Als je geen testament hebt	46
	Als je wel een testament hebt	56
	Wat je nog meer zou moeten regelen (nalatenschapsdossier aanleggen)	76
	Helpende vragen bij het opstellen van je testament	79
Stap 4	Welk schenkplan past bij jou?	81
	Wat betaal je aan schenkbelasting?	82
	Op welke manieren kun je schenken?	84
	Bepalingen die je kunt opnemen in de schenkakte	96
	Wat je nog meer zou moeten regelen	102
	Helpende vragen bij het opstellen van je schenkakte	104

Vierentwintigste druk, december 2023

Copyright © 2023 FTPF 2.0

Grafisch ontwerp: Esther Molenkamp - estherwerkt

Illustraties: Henk de Bont

Foto omslag: Marijn Fidder Fotografie

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur, met uitzondering van korte citaten als onderdeel van kritieken en boekbesprekingen.

ISBN 9789082168181

info@finetuning.nl

www.finetuning.nl

Nalatenschapsplannen in de praktijk	107
Een gezin met een eigen huis, hypotheek en spaarrekening ...	108
Een echtpaar van wie het vermogen in stenen is belegd	111
Een stel zonder kinderen	114
Als je weinig tot geen vermogen hebt	117
Een (ex)ondernemer met zijn bedrijf	120
De praktische aanpak erna	129

Deel 2 Als je de grip kwijtraakt

Wat een ander voor je kan regelen	135
Mantelzorg	138
Wanneer ga je het gesprek aan?	138
Jouw rol als mantelzorger	140
De familieband goed houden via mediation	141
Waardering voor jou als mantelzorger	143
Als je de zorg wilt delen	150
Van mantelzorg naar professionele zorg	154
Als je behoefte hebt aan kortdurende zorg	154
Als je langdurige zorg nodig hebt	158
Zorgpakketten waaruit je kunt kiezen	160
Wie betaalt de zorg?	170
Wat betaal jij voor de zorg?	170
Hoe wordt jouw eigen bijdrage vastgesteld?	174
Manieren om jouw eigen bijdrage te verlagen	177
De regie houden tijdens je leven	183
Het belang van een levenstestament	185
Rolverdeling gevolmachtigden die jou vertegenwoordigen ...	187
Toeziethouder die een oogje in het zeil houdt	188
Wie worden jouw mentor, bewindvoerder en curator?	196
Wat je allemaal kunt regelen in je levenstestament	197
Helpende vragen bij het opstellen van je levenstestament ...	203

Deel 3 Over mijn lijk!

Als je er zelf niet meer bent	207
Persoonlijke kwesties	210
Als je net bent overleden	210
Waar gaat jouw lichaam heen?	215
Je laatste reis... ..	217
De notaris informeren	220
De erfenis wel of niet aanvaarden?	225
Praktische zaken om te regelen	229
Zakelijke kwesties	231
Welke informatie moet je verzamelen?	235
Een beschrijving van je bezittingen en schulden maken	237
Je rekeningen en schulden op tijd betalen	241
Een goed advies betaalt zich uit (uitvoeren testament)	246
Voorlopige akte van verdeling opstellen	250
Doen van aangifte voor de erfbelasting	251
Doen van aangifte voor de inkomstenbelasting	254
Afronding van de executie en verdeling van de boedel	255
In het hiernamaals	259
Dankwoord	263
Over Iris Brik	265
Over Henk de Bont	267
Noten	268
Register	269

Voorwoord

‘Waar gaat je boek dit keer over, over doodgaan?’ Als ik vrienden vertel over mijn idee voor een nieuw boek kijken ze mij meewarig aan. Een boek over de dood, dat is toch helemaal niet leuk om te schrijven!?

Het is maar hoe je het bekijkt. Ik denk dat bewustwording van het eindige en de confrontatie met jezelf daarover durven aangaan – voor zover je die tijd is gegeven uiteraard – je ook juist kan helpen invulling te geven aan je leven. En ook stof tot nadenken geeft over hoe je dingen voor jezelf en je naasten geregeld wilt hebben. Niet alleen als je dood bent, maar ook in de fase die daaraan voorafgaat. Of niets regelt, maar dan wel vanuit een bewuste keuze.

Uit eigen ervaring

Mijn stiefvader zei vroeger altijd: ‘Als ik later met pensioen ben, ga ik met je moeder de wereld over reizen. Het is er helaas niet van gekomen, want hij stierf toen hij 63 jaar oud was. Zijn overlijden heeft mij doen beseffen hoe broos het leven kan zijn, maar ook hoe belangrijk het is dingen die je veel waard zijn niet uit te stellen tot later. Je dromen uitstellen of je centen opsparen voor later, wat heb je eraan als je je pensioen niet eens haalt? Aan de andere kant, als je net als mijn oma negentig wordt, zul je ook voldoende moeten hebben om later ook nog een fijn leven te kunnen hebben. Je zult daar een gulden middenweg in moeten vinden.

Tijdens het ziekteproces van mijn stiefvader raakten de financiële middelen van ons gezin snel uitgeput. Mijn vader verloor een groot deel van zijn inkomen nadat hij arbeidsongeschikt was geworden en mijn moeder hield als belangrijkste kostwinner in combinatie met de zorg voor mijn vader nauwelijks het hoofd boven water. De situatie werd erger toen bleek dat mijn vader bij zijn overlijden nauwelijks iets had geregeld. Niet alleen in financiële zin, want na zijn dood stonden binnen de kortste keren ook zijn eigen kinderen – met wie hij nauwelijks nog contact had – op de stoep en begon de ruzie over zijn eigendommen.

Mijn stiefvaders ziekteproces en zijn overlijden hebben mij doen beseffen hoe belangrijk het is om je zaken goed te regelen als je het nog kunt.

Ik denk dat veel mensen zich er niet van bewust zijn waarmee ze hun naasten opzadelen als ze niets hebben geregeld. Geldzorgen, het niet kunnen delen van de zorgtaken, maar ook geruzie over de nalatenschap. Zeker als je bedenkt dat tegenwoordig samengestelde gezinnen eerder gemeengoed zijn dan uitzondering, is het des te belangrijker om goede afspraken te maken.

Daarnaast is het ook belangrijk dat je naasten weten wat jouw specifieke wensen zijn.

Als er voldoende geld is, heb je andere problemen dan mijn familie ervaaarde. Denk maar aan de erfbelasting die de erfgenamen over je zuurverdiende geld mogen betalen. Of aan de familie die al bij de kist staat te ruziën over de verdeling van de erfenis.

Maar als er één misverstand bestaat, is het wel dit: 'Ik ben niet vermogend, dus ik hoef niets te regelen.' Wat veel mensen zich bijvoorbeeld niet realiseren is dat de hypotheek van hun eigen woning na dertig jaar volledig is afgelost en dat de woning straks een belangrijke heffingsbron voor de erfbelasting is. Dan heb ik het nog niet eens over de waardeestijging die na zo'n lange periode aanzienlijk kan zijn.

Met dit boek wil ik je helpen inzicht te krijgen in wat je kunt doen voor jezelf en om je naasten te ontzorgen en verzorgen in de verschillende fases rond je eigen sterven. Ook wil ik je inspireren over zinvol nalaten. Maar bovenal wil ik je aansporen en helpen je nalatenschap tijdig te regelen, nu het nog kan.

Ik wens je ondanks het pittige thema veel plezier bij het lezen van mijn boek!

Iris Brik

Als je nog springlevend bent

Toen ik nog een stuk jonger was, beschouwde ik doodgaan als iets engs, iets ondefinieerbaars. En vooral als een gebeurtenis die nog ver in de toekomst lag. Maar naarmate de jaren vorderen, en die van anderen, denk ik steeds vaker na over de dood. Het is minder vanzelsprekend geworden dat ik nog een lang leven heb, als ik kijk naar de mensen om mij heen die in der loop der tijd zijn weggevallen. Als mij zoiets overkomt, heb ik dan alles uit het leven gehaald? Ik weet in ieder geval zeker dat ik de tijd die mij nog rest op een waardevolle manier wil besteden.

Tegelijkertijd beangstigt het me hoe snel de jaren voorbijglijden, nu ik aan de andere kant van de levenslijn ben terechtgekomen. Want ook als ik wel oud word: het aftellen is toch echt begonnen. Steeds meer kom ik erachter dat de enige manier om tijd te rekken is minder doen en meer in het moment blijven, dat is best lastig want ik laat me dikwijls opjagen door alle plannen die ik nog heb voor de resterende tijd.

Die tegenstelling wordt nog groter als ik mij bedenk hoezeer ik aan het leven hang. Ik ben gezond, ik heb een goed leven en ik geniet. Kortom, ik ben nog springlevend. Moet ik mij dan al bezighouden met de dood? Dit laatste is natuurlijk confronterend voor veel mensen, vandaar dat ze het thema de dood en alles wat daaraan voorafgaat liever uit de weg gaan. Totdat het te laat is.

In mijn praktijk zie ik regelmatig dat ziekte en overlijden van een geliefde en alles wat daarmee samenhangt overdonderend is voor hun naasten. Hierin een leidraad bieden was voor mij een belangrijke reden om dit boek te schrijven. Naast de ernst van het onderwerp wil ik ook de nodige luchtigheid in mijn boodschap te brengen, met de spreekwoordelijke lach en een traan.

Als je nog in de bloei van je leven bent, zijn thema's als ziek worden of doodgaan niet de eerste onderwerpen waar je mee bezig wilt zijn. Dat is begrijpelijk: anders zou je niet meer onbevangen van je leven kunnen genieten. Toch kan het lot ook jou ongenadig treffen. En je zult zien: het gebeurt op een moment dat je het niet ziet aankomen.

➔ UIT EIGEN ERVARING

We kenden ze nog niet zo lang, maar sinds we met elkaar golfen is onze vriendschap hechter geworden. De uitnodiging voor een avondje bij het stel thuis liet dan ook niet lang op zich wachten. Het was voor ons verrassend te ontdekken welke hobby's ze er behalve golf nog meer op nahielden. Giorgia heeft een voorliefde voor alles wat groeit en bloeit in haar tuin en laat de kruiden steevast in haar Italiaanse gerechten verdwijnen. Alex verzorgt met veel aandacht en liefde zijn Koi karpers en bonsaiboompjes.

We hebben achter in de tuin zitten borrelen. Genietend van versgebakken pizza's uit de steenoven in combinatie met mooie wijn, in fijn gezelschap. Die avond reden we voldaan en gelukkig naar huis. Een paar maanden erna verschijnt een kort appbericht in de display van mijn telefoon: 'Dit is een algemeen bericht. Sommigen...'. Snel scroll ik door het bericht, terwijl ongeloof zich van mij meester maakt. Bij Alex, 56 jaar, is darmkanker geconstateerd met uitzaaiingen in zijn lever. Nog maar kortgeleden stuurden we een bericht om hen een fijne vakantie te wensen, nu is het een app dat we duimen voor een goede afloop. Niemand, maar ook niemand had kunnen bedenken dat dit hen zou overkomen.

Inmiddels zijn we een paar maanden verder en godzijdank gaat het goed met Alex en zijn de vooruitzichten positief. Maar het bericht van zijn ziekte zette hun wereld op zijn kop.

Als je nog springlevend bent, wie denkt er dan aan of alles goed geregeld is voor als je er niet meer bent?

Al zijn er altijd uitzonderingen...

” NOG SPRINGLEVEND?

Volgens het ongefundeerde verhaal zou de legendarische rapper Tupac Amaru Shakur zijn eigen dood in scène hebben gezet. Eens in de zoveel tijd duikt er een 'bewijs' op waaruit blijkt dat hij nog in leven is. Meestal zijn dit foto's of een aanwijzing in de lyrics.

De Amerikaanse rapper werd in september 1996 vanuit een passerende witte Cadillac in zijn auto neergeschoten, maar er is nooit opgelost wie verantwoordelijk was voor deze aanslag. Zes dagen na het voorval overlijdt de rapper in een ziekenhuis in Las Vegas. Het nieuws over zijn dood heeft een enorme impact op hiphop-fans overal ter wereld. Sommige fans zijn zo geschokt dat zij niet kunnen of willen geloven dat hun idool is overleden. Een veelgehoorde theorie is dat de artiest zijn dagen slijt op Cuba of in Maleisië. Hoe komt het dat fans al jaren twifelen aan de dood van deze hiphop legende?

Na zijn dood zijn er nog acht verschillende albums van Tupac verschenen, waardoor fans geloven dat de rapper stiekem nog steeds in leven is. De platenmaatschappij claimt dat dit oude nummers zijn die Tupac voor zijn dood heeft opgenomen. Toch is er misschien wel een interessante clue te horen op het eerste album dat is verschenen na de dood van Tupac. Op dit album rapt hij namelijk over iemand die uit de dood opstaat na een schietpartij.

Dit wakkerde de vragen rond zijn overlijden aan en houdt iedereen tot op de dag van vandaag bezig.¹

Bewustwording

Vroeg of laat staan we allemaal voor de vraag: moet je je voorbereiden op het eind van je leven? En zo ja: wanneer, en hoe doe je dat?

Ik denk dat het in de eerste plaats belangrijk is dat je je bewust bent van de effecten van je overlijden op je familie en de financiële risico's. Vervolgens kun je bepalen hoe je met deze effecten en risico's om wilt gaan, waarbij je overigens prima prioriteiten kunt stellen.

Ik ken genoeg mensen die zich tot over hun oren ingedekt hebben tegen alle mogelijke risico's en daarvoor hun hele leven lang hoge premies betalen. Geld dat je ook in andere zaken had kunnen investeren.

Bovendien: als je je gezonde verstand gebruikt, kun je een belangrijk deel van deze risico's ook zelf goed managen. Andersom ontmoet ik ook mensen die helemaal niets hebben geregeld en dan ineens voor een voldongen feit staan, met alle gevolgen van dien.

De vraag – wat je, wanneer en hoe voor je laatste levensfase regelt – beantwoorden, begint met de vraag: Wat is wijsheid in jouw situatie? Dat zal per persoon verschillen en hangt niet alleen af van je financiële, maar ook van je persoonlijke omstandigheden.

Zomaar een paar situaties in de praktijk:

Als je een partner hebt die een royaal inkomen heeft, is de noodzaak om het wegvallen van jouw inkomen te verzekeren, een stuk minder aanwezig.

Als je een gezin te onderhouden hebt, zijn je financiële zorgen anders dan wanneer je alleen bent.

Als je een onderneming met personeel runt, ben je minder kwetsbaar dan wanneer je als ZZP'er via een eenmanszaak je werkzaamheden uitvoert.

Je zult dus moeten weten op welk vangnet je kunt terugvallen als je te maken krijgt met zorgkosten en verlies van inkomen. Mocht dat onvoldoende blijken, dan kun je je daar vervolgens voor verzekeren. Maar je zou je niet alleen op financieel vlak die vraag moeten stellen. Ik bedoel dat je ook moet nadenken over de mate waarin je zelf nog de regie wilt nemen in zo'n situatie. Stel dat jij niet meer in staat bent om zelf beslissingen te nemen, wie kan of mag dan wel die beslissingen namens jou nemen?

Dat geldt evenzeer voor wanneer je er zelf niet meer bent. Regel je alles zelf of laat je het over aan je naasten? Met het risico dat jij hen misschien voor duivelse dilemma's plaatst.

Tot slot mag ook de fiscale paragraaf bij al je overwegingen niet ontbreken. Je werkt hard voor je geld en je betaalt tijdens leven al genoeg belasting over je inkomen en vermogen. Het is belangrijk te weten van welke regels jij en je naasten gebruik kunnen maken, om belasting bij overlijden te kunnen besparen.

Vragen die jij jezelf zou moeten stellen

- Als een van jullie wegvalt, wat betekent dat voor jou of je naaste(n) in financiële zin?
- Welke zorg moeten ze voor jou of je naaste inzetten?
- Maar ook, hoe worden de zorgtaken verdeeld (tussen jouw naasten en professionals)?
- Hoe laat je je naasten achter als je overlijdt?
- Maar ook, hoe regel je dat ze zo min mogelijk erfbelasting betalen?
- Hoe houd je de regie? Niet alleen tijdens leven, maar ook als je er niet meer bent?
- En zeker niet de makkelijkste vraag: wanneer en hoe bespreek je dit met je naaste(n)?

Hiermee kom ik tot de kern van het boek. Ik beschrijf de situaties waarmee je tijdens je leven een keer zult worden geconfronteerd, het vangnet waarop je kunt terugvallen en welke stappen en maatregelen jij en je naasten daarnaast kunnen nemen. In deel 1 (wacht maar tot ik dood ben) beschrijf ik wat je kunt regelen voorafgaand aan je laatste moment en in deel 2 (als je de grip kwijtraakt) ga ik in op de situatie waarin je met ziek zijn wordt geconfronteerd en in deel 3 (over mijn lijk) geef ik jouw naasten houvast zodat ze zich beter staande houden en hun aandacht en zorg volledig kunnen wijden aan jouw laatste afscheid en het rouwproces dat daarop volgt.

Over al deze thema's vind je uitgebreide informatie in dit boek. En als je het lastig vindt om deze onderwerpen bespreekbaar te maken met je naasten, kun je met mijn boek in de hand in ieder geval een eerste aanzet geven tot een gesprek.

Deel 1

Wacht maar tot ik dood ben

Wat je zelf nog kunt regelen

Ineens had ik de titel voor mijn boek: Wacht maar tot ik dood ben. Ik viel erop omdat het zo mooi tot uitdrukking brengt wat ik meemaak in mijn dagelijkse praktijk met cliënten, maar ook in mijn persoonlijke omgeving met familie en vrienden. Er gaat zoveel emotie vanuit – en dat is precies de crux! Iedereen beleeft het onderwerp ‘de dood’ op zijn eigen manier:

Onverschillig, omdat je nog jong bent
 Nieuwsgierig, omdat het zo ongrijpbaar is
 Doelgericht, omdat je niet langer wilt
 Gelaten, omdat je erin berust
 Wraakzuchtig, omdat ze je een kunstje hebben geflikt
 Stoïcijns, omdat je er niet over na wilt denken
 Ontkennend, omdat je nog zo aan het leven hangt
 Negerend, omdat je het te confronterend vindt
 Kwetsend, omdat jij achteraf pas het echte verhaal hoort
 Boos, omdat ze nooit hun best voor je hebben gedaan
 Verdrietig, omdat ze je hebben teleurgesteld
 Ongelukkig, omdat je jezelf hebt teleurgesteld
 Maar ik hoop voor jou vooral
 Tevreden en voldaan, omdat je met respect en liefde voor jezelf en je naasten hebt geleefd!

Wat de dood zo bijzonder en tegelijkertijd ook angstig maakt, is dat niemand weet welk einde het leven voor je in petto heeft. Je hoopt allemaal gezond en gelukkig oud te worden, maar helaas is de weg naar het einde geplaveid met onzekerheden. Sommige mensen worden ineens uit het leven weggerukt, door een ongeval, lichamelijk falen, maar soms kiezen ze er zelf bewust voor. Andere hebben een lang of kort ziekbed of – en lijkt je dat niet het allermooist? – slapen rustig in. De vraag is, wat doe je met de tijd die je nog wel gegeven is? Wat kun je en wil je regelen voor jezelf en je naasten in de fase voor en na je dood? En wanneer begin je? Daar gaat dit deel van mijn boek over.

Bezint eer gij begint...

Een keer komt de vraag: Wat wil je met het vermogen dat je tijdens leven hebt opgebouwd? Daarbij hoeft het overigens niet alleen om materiële zaken te gaan. Anders gezegd: aan wie en wat wil je nalaten als het zover is. En wanneer begin je daarmee? Draag je je vermogen over met de warme hand, door tijdens leven al te gaan schenken of moeten jouw erfgenamen wachten tot je dood bent? Maar ook, hoe goed ben je op de hoogte van de mogelijkheden die je hebt om je nalatenschap goed te regelen?

Sommigen hebben alles tot in de puntjes geregeld. Maar anderen hebben weinig of helemaal niets geregeld. Ook denk je soms onterecht dat slim nalaten voor jou geen zin zou hebben, onder het motto dat je geen vermogen hebt. Maar is dat wel zo?

Als je je bedenkt dat het gros van de Nederlanders een eigen woning bezit waarvan de hypotheek na dertig jaar is afgelost, dan is de woning een belangrijke bron voor toekomstige erfbelasting. Te meer als je je realiseert dat een woning die nu voor pakweg € 300.000 is gekocht, na dertig jaar een dubbele waarde vertegenwoordigt. In de meeste situaties erven de kinderen uiteindelijk de woning of de verkoopopbrengst ervan. Bij de huidige vrijstelling van € 22.918 per kind en erfbelastingtarieven van 10% respectievelijk 20%, kun je zo uitrekenen dat dit voor de belastingdienst kassa betekent!

De dood is van alle bezoekers de meest aangekondigde en de minst verwachte.

Maar los van het fiscale motief, kun je ook je naasten willen ontzorgen, zodat ze na jouw overlijden niet voor allerlei lastige keuzes staan. Dat kan als jij het gewoon goed regelt. Of misschien wil je je naasten juist beschermen door ook na je dood nog enige controle uit te oefenen. Kortom er zijn veel mogelijkheden. En er bestaat ook veel wetgeving en regels op dit gebied. Reden voor mij om je op een simpele en heldere

manier wegwijst te maken. In de eerste plaats om je ervan bewust te maken dat slim en zinvol nalaten ook voor jou belangrijk kan zijn. In de tweede plaats om je goed te informeren over de mogelijkheden en in de derde plaats om je tijdig een specialist te laten inschakelen als je er zelf niet uitkomt of, dat kan ook, er niet mee bezig wilt zijn.

Wat je wel of niet geregeld wilt hebben, hangt daarnaast ook van je leeftijd af. Wat ik daarmee bedoel?

Als je 85 bent, zal de noodzaak om vermogen aan te houden voor je eigen levensonderhoud anders zijn dan wanneer je 55 bent en nog hoge consumptieve uitgaven hebt.

Als je een gezin met kinderen hebt, zal de behoefte om iets te regelen groter zijn dan wanneer je alleenstaand bent.

Als je alleenstaand bent, kan de behoefte om je nalatenschap te regelen ook juist groter zijn, omdat je niemand hebt die het voor je regelt als je er niet meer bent.

En zo kan ik nog vele situaties bedenken waarin de behoefte om iets te regelen varieert.

Ook de hoedanigheid van waaruit je opereert, kan anders zijn. Als ondernemer zul je andere maatregelen willen treffen dan wanneer je in loondienst of al met pensioen bent. Ook de motieven om iets te regelen kunnen per persoon verschillen.

De aard van je motief kan zijn:

- Financieel, in de zin van het goed verzorgd achterlaten van je naasten
- Fiscaal, om te voorkomen dat jouw naasten (te veel) belasting betalen
- Juridisch, omdat je het voor je naasten goed geregeld wilt hebben

Of een combinatie van deze motieven.

In dit deel van het boek lopen deze drie aspecten als een rode draad door de verschillende onderwerpen heen.

Wat zijn je motieven om je nalatenschap te regelen?

Laat ik eerst beginnen met die vraag: Wat zijn jouw motieven om je nalatenschap goed te regelen? Zoals ik eerder heb aangegeven, kunnen jouw motieven financieel, fiscaal of juridisch van aard zijn, of een combinatie. Afhankelijk van het motief dat je hebt, kun je een plan maken dat rekening houdt met jouw wensen.

Redenen om je nalatenschap te regelen kunnen zijn dat je:

- Wilt besparen op toekomstige erfbelasting
- Je partner (en kinderen) goed verzorgd wilt achterlaten
- Je kinderen op weg wilt helpen
- Je kinderen wilt beschermen
- Je kinderen niet wilt verpesten
- Je vermogen aan een goed doel wilt nalaten
- Je vermogen in de familie wilt houden
- Voorwaarden aan je erfenis wilt verbinden

In mijn praktijk merk ik dat cliënten dikwijls onvoldoende op de hoogte zijn van de mogelijkheden die zij in financiële, fiscale en juridische zin tot hun beschikking hebben. En daardoor ook niet weten welk huiswerk ze eerst moeten doen, voordat ze hun nalatenschap kunnen gaan regelen. Zo krijg ik regelmatig het verzoek om een schenkingsadvies op te stellen, terwijl in de toekomst geen erfbelasting meer is verschuldigd. Dan heeft de cliënt iets op internet gelezen en daar zijn eigen conclusies uitgetrokken. Zo ook de broer van Margot.

* IN DE PRAKTIJK

Margots moeder was inmiddels op leeftijd en had nog een flinke spaarrekening.

De broer van Margot had over de erfbelasting gelezen en hun moeder voorgesteld te gaan schenken nu het nog kon. Omdat hun moeder

een prima nabestaandenpensioen had en ieder jaar zelfs geld overhield, adviseerde de broer haar meer dan de vrijstelling te schenken. Hierdoor zouden ze dan wel 10% schenkbelasting over het meerdere betalen, maar dat was altijd nog minder dan de 20% die ze bij overlijden van moeder aan erfbelasting verschuldigd zouden zijn, zo redeneerde hij.

Toen ik het testament van vader en de verklaring van erfrecht onder ogen kreeg, constateerde ik dat er bij overlijden van moeder geen erfbelasting meer verschuldigd zou zijn. Wat bleek: bij het overlijden van vader was de gehele nalatenschap aan moeder toebedeeld. Ze had echter maar recht op een kwart van de nalatenschap. In verband hiermee hadden de kinderen een vordering op papier op haar gekregen, ook wel onderbedelingsvordering genoemd, waarover moeder 6% rente per jaar was verschuldigd zolang ze nog leefde. De vorderingen inclusief de rente hadden inmiddels een zodanige omvang gekregen, dat als moeder nu zou komen te overlijden ze geen vermogen zou nalaten. Kortom, er zou geen erfbelasting meer verschuldigd zijn bij haar overlijden.

Blijkbaar hebben cliënten zo'n hekel aan erfbelasting betalen, dat ze veel van wat erover wordt gezegd klakkeloos aannemen, zonder te checken of dat in de eigen situatie ook geldt. Ik begrijp het wel, alles wat met schenken en nalaten te maken heeft is omgeven met een waas van fiscale en juridische termen. Daardoor denk je wellicht sneller dat de spreker er dan wel verstand van zal hebben. Zoals in het bovenstaande voorbeeld. De broer van Margot had uitgerekend dat ze bij overlijden van moeder te veel erfbelasting zouden betalen, maar hij had alleen naar de omvang van het vermogen gekeken en geen rekening gehouden met de fiscale en juridische aspecten van het eerste testament. Maar voor een leek zijn die ook niet of lastig te doorgronden.

Hiermee komen we ook op het gevaar van internet. Alle vakkennis staat tegenwoordig op internet, wat ik overigens een goede zaak vind. Daardoor kunnen cliënten zich beter voorbereiden op een adviesgesprek en zijn ze minder tijd kwijt aan een adviseur. Waardoor je uiteindelijk minder voor het advies hoeft te betalen! Maar voor een juiste toepassing van deze internetkennis heb je nog wel een adviseur nodig, anders kun je net als de broer van Margot de verkeerde conclusies trekken. Met alle gevolgen van dien. Daarom zal ik je een stappenplan aanreiken waarmee je op een efficiënte en slimme manier je nalatenschap kunt regelen.

” HOUD DE DIEF!

Terwijl mijn moeder de rolstoel over de drempel duwt, klettert het tafelzilver op de grond.

Vol afschuw kijkt ze achterom, maar het is te laat.

Met een paar stappen is de bediende bij ons.

‘Waar dacht u heen te gaan?’

Ik kijk naar het mannetje dat nu achter ons staat, terwijl zijn borst die klem zit tussen zijn kin en buik op en neer beweegt. Zijn bril hangt half over zijn neus.

‘Sorry,’ zegt mijn moeder met een benepen stemmetje.

Zijn worstige vingers grijpen naar mijn vaders schoot, terwijl mijn moeder en ik het bestek van de grond rapen.

Behalve bestek heeft mijn vader ook een servetring buitgemaakt.

Het mannetje heeft zijn ogen tot spleetjes geknepen en houdt het exemplaar angstvallig tussen zijn vingers geklemd.

‘Weet u wel wat dat kost?’

Ik had bij binnenkomst al stiekem de balans opgemaakt. Hier stond een godsvermogen aan antiek.

‘Pap, zeg alsjeblieft dat het niet is wat hij denkt.’

Mijn vader frummelt met zijn handen aan de deken, die nu half over zijn knieën en half op de grond hangt.

‘Pap?’

Dan recht mijn moeder haar rug en roept met sissende stem.

'Wat denkt u wel?'

Antoine, de eigenaar komt aangesnel.

'Het is goed,' zegt hij en hij gebaart ijlings naar het mannetje dat als een standbeeld tussen ons staat ingeklemd.

Het is niet de eerste keer dat mijn vader door zijn ongecontroleerde bewegingen van alles in zijn kielzog meesleept. Met zijn deken onbedoeld als vangnet.

Opgelucht geeft mijn moeder de buit terug en met opgeheven hoofd verlaten we het restaurant.

In een paar stappen je nalatenschap goed geregeld

Wanneer je erfbelasting besparen als motief hebt om je nalatenschap te gaan regelen, is dikwijls de eerste gedachte dat je direct met een schenkplan van start gaat. Niets is minder waar. Schenken is eigenlijk pas de laatste stap in je plan om op fiscaal vriendelijke wijze vermogen over te dragen.

In de eerdere casus beschikte Margots moeder over voldoende inkomen om in haar levensonderhoud te voorzien en was relatief eenvoudig vast te stellen dat zij haar spaargeld voor zichzelf niet nodig had. Maar als jouw financiële situatie complexer is, kan dit een stuk minder eenvoudig zijn. Het vertrekpunt om je nalatenschap te regelen moet zijn dat je eerst vaststelt wat jij en je partner zelf nog nodig hebben voor een leuk leven. Daarvoor zul je een zogenaamde scenarioberekening moeten maken. Daarmee kun je vaststellen wat er van jullie vermogen overblijft als een van jullie komt te overlijden of als jullie beiden er niet meer zijn. Eigenlijk is dat het huiswerk dat je moet maken, en de eerste stap in je plan van aanpak.

De tweede stap is de voorwaarden van jullie relatie checken om te berekenen hoeveel erfbelasting is verschuldigd. Jullie samenleefcontract, huwelijkse voorwaarden of partnerschapsvoorwaarden bepalen namelijk op welk moment en hoeveel erfbelasting moet worden betaald. Met een aanpassing daarvan kun je erfbelasting bij het eerste overlijden uitstellen en, als je het slim aanpakt, besparen op erfbelasting bij het tweede overlijden.

Er zijn zelfs voorbeelden waarin de erfbelasting volledig teniet werd gedaan. Of dat lukt hangt af van de tijd tussen de twee overlijdens en ook van wat je in je testament hebt afgesproken.

Door het juiste testament op te stellen en relevante bepalingen in je testament op te nemen, kun je verder op erfbelasting besparen. De derde stap is dus (laten) beoordelen of jouw testament aanpassing behoeft. En als je nog geen testament hebt om er een op te stellen.

Mocht dan nog blijken dat er erfbelasting is verschuldigd, kun je overgaan tot de laatste stap: het schenken van vermogen.

Deze vier stappen kun je zetten om je nalatenschap in fiscale zin goed te regelen. Daarbij zul je ook moeten bepalen aan wie je je vermogen wilt nalaten en onder welke voorwaarden. De stappen komen overeen met de stappen die in een algemeen plan van aanpak staan waarmee je je nalatenschap kunt regelen:

- Stap 1** Het maken van een scenarioberekening voor een leuk leven
- Stap 2** Aanpassing voorwaarden van je relatie
- Stap 3** Aanpassing van je testament
- Stap 4** Schenkplan opstellen

In de volgende hoofdstukken ga ik in op deze stappen. Te beginnen bij het maken van een scenarioberekening.